

כח הדיבור

פרשת השבוע - מטות מסעי //

מוסף מיוחד מספר - 2

מוסף מיוחד בראי פרשת השבוע
"לא יחל דברו"

מוסף מיוחד מבית העלון

"מדברי המגידים"

דברי חיזוק רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

"לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" (ל, ג)

בעיני המון העם, לפעולה ולמעשה של האדם יש תוקף ומשמעות ואילו למילה יש פחות חשיבות ותוקף. אמר - אז אמר... הבטיח - אבל לא הבטיח לקיים... אולם במבט אמיתי, הדיבור הוא קודש. אדם חייב לעמוד בדיבורו ובמילתו. מילה - זו מילה! המילה צריכה להיות יציבה ואיתנה כמו בטון יצוק, אפשר לבנות עליה בניין.

אומר רבי חיים ויטאל: כל דיבור שאדם מוציא מפיו עושה רושם בעולמות העליונים, לטוב ולמוטב. מצד אחד דיבורים טובים בוראים עולמות - "ואשים דברי בפיו ובצל ידי כסיתיו לנטוע שמים וליסוד ארץ" (ישעיהו נא, טז), ומצד שני - דיבורים לא טובים מחריבים עולמות ח"ו. לכן התורה מצווה את האדם "לא יחל דברו" - אל תזלזל בדבריך, אל תעשה אותם חולין, כי עליך לדעת שלדיבור יש כח אדיר, "ככל היוצא מפיו יעשה" - הדיבור מחולל בעולמות העליונים דברים נוראים.

אומר החיד"א: "לא יחל דברו" - אם האדם לא מחלל את דברו, אם הדיבור שלו קדוש, אזי "ככל היוצא מפיו יעשה" - הרבנו של עולם יעשה ככל היוצא מפיו, כל בקשותיו של האדם ייענו מן השמים. צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

הרמב"ם אומר שבארץ ישראל אין שדים. אומרים ה'עולם' שאפילו אם יש שדים, אחרי שהרמב"ם אמר שאין - הם ייצאו! "ככל היוצא מפיו יעשה", ואם הרמב"ם אמר - דבריו קיימים, גם אם הם מצריכים שינוי הטבע.

הנה סיפור, אחד מני רבים, של "ככל היוצא מפיו יעשה": בשנתו האחרונה של מרן ה'חפץ חיים" זצ"ל, כמה שבועות לפני ראש השנה שלחו אותו אנשי ביתו לשהות בחורשה מבודדת מחוץ לראדין, כדי לאגור כח לקראת הימים הנוראים שבפתח. הוא התגורר בתוך בקתה במרכז החורשה והיה הוגה בתורה ועובד את קונו באין מפריע.

באחד הימים נעצרה בביתו בראדין כרכרה ובה קבוצת יהודים. זה היה מחזה נפוץ ולא עורר תשומת לב מיוחדת. אולם מי שהביט אל תוך הכרכרה נגלה לפניו מחזה לא נעים: לדפנות הכרכרה היתה קשורה נערה יהודיה. מסתבר שהיא חסרת דעה, רחוקה מן השפיות, ובשל מצבה היא נוהגת להתפרע ולהשתולל, לשבור ולנתץ מכל הבא ליד, ואין מנוס אלא לכבול את ידיה ורגליה לבל תזיק לרבים. בני משפחתה עשו את כל הדרך מביתם לראדין כשהיא קשורה בתוך הכרכרה, כדי להתברך לרפואתה מפי ה'חפץ חיים'.

בני הבית אמרו להם שה'חפץ חיים' לא נמצא. הוא שוהה מחוץ לעיר וישוב רק לקראת הסליחות. אך הם התעקשו: אם כבר הגענו עד הנה, נישאר כאן עד שישוב. ניסו לדבר על ליבם: זה ייקח כמה ימים, ובינתיים מה תעשו עם הנערה החולנית? רחמנות עליה! אך הם בשלהם.

כשראו בני הבית שיש להם עסק עם אנשים שיודעים מה הם רוצים, ביקשו מהרעבעצין רשות להביא את הנערה החולנית אל ה'חפץ חיים' במקום שהותו. היא הסכימה. אחד מבני הבית הצטרף לקבוצה ויחד עשו את דרכם לחורשה שמחוץ לראדין.

כשהגיעו לשם, התירו את החבלים מידיה ומרגליה, האחים אחזו בחוזקה בידיה והובילו אותה אל ה'חפץ חיים'. היא התחילה להתפרע ולהשתולל, חסרת מעצורים. התפרצה אל תוך בקתתו של ה'חפץ חיים', שבאותה שעה ישב ולמד. היא תפסה את כובעו והשליכה אותו על הרצפה, צעקה וצרחת בקולי קולות. ה'חפץ חיים' הרים את עיניו וראה לפניו בחורה משוגעת ר"ל. ואז הוא התחיל לצעוק בבכיה: "ריבונו של עולם, זו הרי אידישע טאכטער!" כשיים אמר להם: "סעו הביתה, היא תהיה בריאה".

מספר היהודי שהיה עד ראה למפגש של הנערה החולנית עם החפץ חיים: נטלתי את כתובתם. לא התעצלתי, אחרי הימים נוראים נסעתי לביתם. התברר שהיא הבריאה ונהייתה כאחד האדם. הם סבלו ממנה במשך שנים רבות, וברכה אחת של ה'חפץ חיים' שמה קץ לסבלם.

הכח העצום של הדיבור

הרה"ג רבי אליהו דיסקין שליט"א

איזה אדם ברוכותיו שוות- סיפור מיוחד מהבבא סאלי ||
ה'במבה' שגורמת לעולם הבא || "לא יחל דברו"

איש כי יזדר נדר לה' או השבע שבועה לאסור איסר על נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה (ל, ג).

דורשי רשומות היו אומרים בדרשת הכתוב, לא יחל דברו - מי שלא מחלל את קדושת הדיבור שלו, ככל היוצא מפיו יעשה - הוא זוכה שככל היוצא מפיו יעשה, צדיק גוזר והקב"ה מקיים, תפילותיו עושים פירות. וכן מביא החיד"א בשם ר' חיים ויטאל שדברי תורה ודברי קדושה פועלים קדושה, ואם אדם לא מחלל דברו ככל היוצא מפיו יעשה.

ודבר זה ידוע, שכח הדיבור הוא כח עצום, כח עצום! מהו כח הדיבור לא רק של צדיק אלא של כל אדם אפילו אדם פשוט? אדם לוקח עור, אפשר לעשות עם זה נעליים ואפשר לעשות עם זה כל דבר, אולם ברגע שכשהוא מעבד את העור הוא אומר 'לשם קדושת תפילין' העור הזה נהיה קדוש בקדושת תפילין, ומאידך אם הוא לא אמר 'לשם קדושת תפילין' העור לא כשר לתפילין. אדם לוקח בהמה, ואומר עליה 'הרי זו עולה', הוא לא צריך להיות האר"י הקדוש והוא לא צריך להיות הרמ"ק, אלא אפילו היהודי הכי פשוט כשהוא אומר 'הרי זה עולה' היא נהיית קדושה בקדושת עולה, ומי שמועל בבהמה מועל בהקדש. זהו כח הדיבור, כח עצום!

" אמר לו הבבא

סאלי: ראיתי שהוא נכשל באבק לשון הרע, הוא טימא את הפה שלו, וממילא הברכות שלו לא שוות כלום, הברכות שלו לא יחולו "

וכן כח התפילה, אפילו תפילה בלי כוונה פועלת עולמות, כמובן שתפילה עם כוונה פועלת עוד יותר, ותפילה עם הלב פועלת הרבה יותר, אבל גם תפילה בלי כוונה פועלת עולמות, מפני שעצם כח הדיבור שהקב"ה נטע באדם יש לו כח עצום, עצום, כח נורא. וראיה לדבר, שבגמרא בפרק חלק (סנהדרין קי, ב) אמרו כמה שיטות על קטן מאימתי הוא בא לעולם הבא משנזרע או משנולד או משנימול, ותנא משום רבי מאיר: משעה שיאמר אמן, שנאמר (שעיה כו, ב): פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים אל תקרי שומר אמונים אלא שאומר אמן, מהרגע שהקטן אומר את האמן הראשונה הוא בא לחיי עולם הבא. באיזה גיל ילד אומר את האמן הראשון? שנתיים וחצי, ואלו כוונות יש לו, כוונות האר"י? כוונות הרש"ש? יש לו רק כוונת הבמבה שאמא הבטיחה לו אם הוא יענה יפה אמן, וזה כבר מפתח כניסה לעולם הבא, לנצח נצחים, דיבור אפילו בלי כוונה.

כח הדיבור הוא נורא, ולכן כשאדם מטמא את הפה שלו, כח הדיבור מאבד את העוצמה שלו, ואם הוא רוצה שהתורה שלו, התפילות שלו, יעשו פירות, הוא צריך לשמור על כח הדיבור, לא יחל דברו, וכשאדם לא מחלל את כח דיבורו הוא זוכה שככל היוצא מפיו יעשה הקב"ה.

הבבא סאלי, בכל פעם שהוא היה מבקר אצל רב חשוב הוא היה מבקש ברכה, פעם אחת הוא היה אצל אדם שהיה נקרא רב חשוב והוא לא בקש ברכה, שאל אותו המשמש בקודש למה כבוד הרב לא ביקש ברכה? אמר לו הבבא סאלי: ראיתי שהוא נכשל באבק לשון הרע, הוא טימא את הפה שלו, וממילא הברכות שלו לא שוות כלום, הברכות שלו לא יחולו, רק אם אדם שומר על פיו, לא יחל דברו, אז ככל היוצא מפיו יעשה.

ועוד אמרו דורשי רשומות בענין הזה, על האמור בבגדי כהונה - במעיל בפרשת תצוה (שמות כח, לב; לה): שפה יהיה לפיו סביב... ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה', שפה יהיה לפיו סביב - אם אדם עושה שפה לפה, הוא שומר על הדיבור, ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה' - קול התורה וקול התפילה שלו נשמע.

יש גמרא במסכת כתובות, גמרא ידועה בסוף פרק שביעי (עז, ב), כולם מכירים את הגמרא הזאת, רבי יהושע בן לוי היה מאלו שנכנסו חיים לגן עדן, איך הוא זכה לזה? הגמרא מספרת: כי הוה שכיב - כשהגיע זמנו של רבי יהושע בן לוי להסתלק מהעולם, אמרו ליה למלאך המוות: זיל עביד ליה רעותיה - לך תעשה את התפקיד שלך, אזל אתחזי ליה - רבי יהושע בן לוי זכה שמלאך המוות נגלה אליו, אמר ליה: אחוי לי דוכתאי - אמר לו רבי יהושע בן לוי: תראה לי את המקום שלי בגן עדן, אמר ליה: לחיי - מלאך המוות אמר לו: בשביל כבוד הרב אני עושה הכל, אמר ליה: הב לי סכינך, דלמא מבעתת לי באורחא - אמר לו רבי יהושע בן לוי: תביא לי את הסכין שלך שאיתה אתה שוחט את האנשים, כדי שזה לא יפחיד אותי בדרך אם זה יהיה בידיים שלך, יהבה נהליה - נתן לו מלאך המוות את הסכין, כי מטא להתם, דלייה קא אחוי ליה - כשהם הגיעו למקומו בגן עדן הגביה אותו מלאך המוות והראה לו את המקום שלו, שוור - רבי יהושע בן לוי נתן קפיצה מעבר לגדר, נפל להווא גיסא - והוא נכנס בחיים לגן

עדן, נקטיה בקרנא דגלימיה - מלאך המוות רצה להוציא אותו משם לקיים שליחותו, אמר: בשבועתא דלא אתינא - אמר רבי יהושע בן לוי: אני נשבע שאני לא יוצא מפה, באו להקב"ה לדון מה עושים אתו? מצד אחד, אחרי החטא של אדם הראשון כל אדם צריך לעבור את התהליך של המיתה, אולם מצד שני הוא נשבע ואיך הוא יעבור על השבועה, יחלל את הדיבור, אמר קודשא בריך הוא: אי איתשיל אשבועתא ניהדר, אי לא לא ניהדר - אם פעם אחת במשך החיים הוא נשבע ואחר כך הוא הלך לחכם להתיר את השבועה שיוציאו אותו מגן עדן, אפילו שכשהולכים להתיר שבועה אצל חכם על פי הלכה זה עוזר, שכך כתוב בתורה "לא יחל דברו" אבל אחרים מוחלין לו, מכל מקום יש פה אבק של אבק של חילול הדיבור, שהרי על ידי שהוא מתיר את השבועה יוצא למפרע שהשבועה היא כביכול שבועה לבטלה, ויש פה אבק של חילול הדיבור בשביל מידת חסידות, ולכן אמר הקב"ה: אם יש לו כזו נקיות של דיבור, לא רק שאף פעם הוא לא שיקר ולא דיבר לשון הרע, אלא אפילו לא נשאל על שבועה, לא ניהדר אי אפשר לחלל את דיבורו עכשיו ולא יוציאו אותו, אבל אם הדיבור שלו לא נקי עד כדי כך אלא הוא נשאל על שבועה, תוציאו אותו. וזהו ממידת מידה כנגד מידה, שאם כל החיים הוא שמר על שבועה עד כדי כך אי אפשר לחלל את השבועה שלו, ואפילו שיש גזירה שכל אחד צריך לעבור תהליך של מיתה הוא ישאר פה.

מכולת דגים עם כריש

הרה"ג רבי יעקב שיש שליט"א

להתפלל עם כריש מאחורי הגב || התאונה שהחזירה בתשובה ||
כאשר האדם נמצא בפינה אז מתקבלות יותר התפילות שלו

בפרשת מטות כתוב "לא יחל דברו כל היוצא מפיו יעשה" (ל, ג)

אומר החיד"א הקדוש, כל דיבור של אדם הוא קדוש. אם הוא דיבור של מצווה נברא מלאך קדוש, ואם הדיבור הוא דיבור של טומאה ומעשים רעים נברא מלאך רע, ואם זה דיבור של בטלה אז נהיה מלאך של בטלה, והתורה והתפילה שהאדם מדבר, בוקע את הרקיע ומגיע למעלה.

מתי? בזמנים שהקב"ה שם את האדם בפינה. גם כאשר האדם נמצא בחושך ה' אור לי, דווקא כאשר לאדם יש את הצרות על הגב אז התפילות מקבלות גוון אחר לגמרי.

מסופר שאצל הסינים הייתה תקופה שלא היה להם דגים, מה הם היו עושים? הם היו לוקחים דגים מהקילומטר הראשון של הים, ואח"כ ששוב פעם היה חסר להם דגים הם נכנסו ללב הים לשלושה ימים כדי לקחת עוד דגים, ואחרי שלושה ימים הם היו מוכרים אותם בשוק, והסינים לא אהבו את הדגים האלה כי הם לא היו טריים.

בפעם השנייה הם חשבו מה לעשות הרי הסינים לא אוהבים את זה, אז הם הלכו ללב הים ושמרו שם דגים במכולות של מים, ועדיין הסינים לא אהבו את זה כי הדגים לא זוו. בפעם השלישית הם הלכו עוד פעם ללב הים והכניסו דגים למכולה, אבל עם קנייעטש, הם שמו שם כריש קטן וככה הדגים זוו וזוו, לא הפסיקו לזוו.

הקב"ה נתן לאדם את הכריש, כדי שהתפילה תהיה קצת יותר חיה, תתפלל עם כריש מאחורי הגב, אם בפרנסה או בשידוך או בלימוד לא הולך לו זה בשביל שהאדם יזיז את עצמו. התורה בפרשת מטות מדברת על הכח של הדיבור, וכל מילה שיוצאת מהפה של האדם יוצרת מלאך, וכאשר התפילה באה ממעמקים דווקא ממקום של ניסיון היא עולה למעלה.

היה בחור אחד חילוני שהחליט להתחזק והוא בא למדרשיה לתקופה, לא ידע מה טוב ומה רע. הוא מספר שפעם אחת הוא נסע בכביש הערבה ב2:00 בלילה על מהירות של 120, 150 קמ"ש. מאיזושהי סיבה הוא עף עשרות מטרים, שתיים בלילה אף אחד לא יודע מה קורה איתו, וכולו פצוע. ואיכשהו הטלפון שלו ניצל והוא צלצל למד"א, והוא לא הספיק לומר להם איפה הוא נמצא ומה קורה איתו והטלפון שלו התכבה. פתאום הוא נזכר שהוא שמע במדרשייה שדווקא בזמנים האלה, זמנים של ניסיון זה מה שהקב"ה הכי מקבל.

אז הוא אמר - "ריבונו של עולם, אני יודע שאני נמצא במצב הכי קשה אבל אני אומר דבר, אבא אם אתה מוציא אותי מפה אני מבטיח לך שאני חוזר בתשובה, ואני אתחיל להניח תפילין, אני אקבל עצמי יותר." תקשיבו טוב, לא עברו 20 דקות והוא רואה שני מסוקים באוויר, ואמבולנסים ופרווקטורים, והוא מבין שהקב"ה שמע את הקריאה שלו. שהוא הגיע לביה"ח איכילוב, שאלו אותו מה קרה לו, והוא ענה - "בעשר הדקות הראשונות זה היה גיהנום, לא ידעתי אם הקב"ה שמע אותי או לא, אבל אחרי 10 דקות ששמעתי שמחפשים אותי הבנתי שקיבלו את הקריאה שלי.

כח הדיבור

הרב שלמה קולדצקי שליט"א עורך העלון 'לבית התורני'

הכח העצום של הדיבור | הפה אינו הפקר | ההבטחה של הרב אלישיב שרק בגלל שיצאה מפיו קיימה | האדם הראשון שהתנדב להקבר בבית העלמין סגולה | ברית כרותה לשפתיים

"לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה."

לדיבור האדם יש כח עצום. ההבדל בין פנויה לאשת איש תלוי באמירת 'הרי את מקודשת לי'. וכן תרומה נעשית ע"י אמירת הפה, ואז לאחר אמירת הפה נהיה חייב מיתה כשאדם לוקח את האישה או אוכל את התרומה. ויש להיזהר מאוד בעוון נדרים שבניו של אדם מתים מזה, אדם צריך לדעת שפיו אינו הפקר. הוא לא יכול לעשות עם הפה מה שבא לו, ואח"כ להמשיך הלאה. ואם עולה למשל לתורה ומבטיח לתת סכום מסויים ולא אמר בל"ג וכן כל נדרי מצווה כגון אדם שאומר אני אלמד עם שהחזו"א אמר לו שאצלו אין הבדל בין אם אמר בל"ג ללא אמר בל"ג) וכן כל נדרי מצווה כגון אדם שאומר אני אלמד עם פלוני, או אלך לקיים איזה מצווה ככיבוד אב או חסד ולא עושה זאת הוא עובר על איסור, אבל מי ששומר על כל מה שיצא מפיו ומקפיד לקיים זוכה שתפילותיו עושות פירות. ושומר פיו ולשונו שומר מצוות נפשו. וראוי להוסיף את דברי הגר"א באגרתו: "ועד יום מותו צריך האדם להתיישר. ולא בתעניתים, ולא בסגופים – רק ברסן פיו ותאותו, וזו היא התשובה. וכל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין כל מלאך וברייה יכולים לשער. ובוזה יכופר לו כל עוון וניצל משאול תחתית".

מסופר על הרב אלישיב שבשנות זקנותו המופלגת כשכבר יצא רק לבריתות בקראוון שסמוך לביתו הגיע להזמינו יהודי שלא היה מקורב לרב וביקש שיבוא לברית שהיתה במקום מרוחק ביישוב טלזטון. אמרו לאותו אדם שאין סיכוי שהרב יבוא, אך אותו יהודי סיפר לרב שמספר שנים קודם לכן היה לו ברית בבימ"ד של הרב, והרב לא חש בטוב ואמר שפעם הבאה יגיע לברית, מיד כששמע זאת הרב אלישיב הוא אמר א"כ אני מגיע ובאותו הזמן בקושי היה מגיע לשמחות של צאצאיו, רק מכיוון שיצא מפיו הוא קיים.

בירושלים היה איש צדיק רבי דב סוקולובסקי חתן של רבה של מיר רבי אברהם צבי קמאי. הוא סיפר סיפור נורא שהיה בימי ילדותו במיר: חי לו יהודי עשיר במיר, חייו של העשיר התנהלו בשלווה וברוגע אך יום אחד הוא החליט, לתדהמת כולם, לעזוב את כל עסקיו ולעלות לארץ ישראל. וכך היה הוא ניפרד מכולם ועלה לארץ. כעבור כמה חודשים שב אותו עשיר למיר. כולם התאספו ובאו לשמוע מה בפיו ומדוע חזר. כעבור שעה עמד העשיר על הבימה בבית הכנסת וסיפר על ירושלים, על הכותל המערבי, על מערת המכפלה, על קבר רחל, היושבים הקשיבו בשקיקה לכל מילה. ואז עבר העשיר ודיבר על מצבם הכלכלי של יהודי ארץ ישראל. הוא תאר שיש אנשים שאינם מסוגלים לפעמים להביא לחם לבניהם הקטנים. וסיים ואמר במרירות: "מוטב להיות כבשה במיר – מאשר להיות אדם בארץ ישראל" ואז לעיני כל הנוכחים התרחש דבר נורא. העשיר התמוטט במקום, וגופו החל נופל ארצה, כשאבריו רפויים ופניו מעוותות. אך הוא לא נפל ממש, גם לא התעלף ובוודאי שלא איבד את הכרתו. שריריו הם שהתנוונו בצורה נוראה, תוך דקות נראה האיש שרוע על ידיו ועל ברכיו, כהולך על ארבע. מראהו הנורא הזכיר מראה של ... כבשה! וגם דיבורו היה לא ברור. הברות משונות יצאו מפיו.

רבי דב סוקולובסקי המשיך וסיפר כי בימי ילדותו כשהלך לחיידר עם חבריו הם היו עוברים מול ביתו של אותו עשיר, ושם במרפסת הוא היה מוטל על גחוננו, כשהוא אומר הברות משונות והם כדרכם של ילדים היו מנופפים לעברו באצבעותיהם ואומרים לו: למה העזת לדבר לשון הרע על ארץ ישראל?!

בבית העלמין סגולה בפתח תקוה ישנה מצבה עתיקה, הראשונה בבית הקברות ועליה חקוקות באותיות גדולות "ברית כרותה לשפתיים" ידוע הסיפור שמאחורי המצבה: בית העלמין הוקם בתחילת שנת תרמ"ט וביום י"ט בתשרי תרמ"ט נקבר שם הנפטר הראשון. הסיפור החל כאשר קידשו את חלקת בית הקברות כמנהג ישראל לקדש את החלקה של האדמה לפני שקובעים אותה עבור קבורת נפטרים. ולאחר שקידשו את בית הקברות דברו האנשים ואמרו נו, מי יהיה כאן הראשון? עמד אחד מהאנשים ואמר בבדיחה "אין לי בעיה להיות הראשון" ... לא עברו עשרה ימים ואותו אדם עצם את עיניו ונפטר. כשקברו אותו החליטו רבני העיר של אז, לרשום על מצבתו את סיפור פטירתו, כדי שכולם יראו וילמדו, ובאותיות גדולות נרשם: "ברית כרותה לשפתיים"!